

Bydgoszcz, 28 czerwca 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.16.2019.RK/JDa

**Pani
Grażyna Pietrkiewicz
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
Brzuze 63
87-517 Brzuze**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Brzuze 63, 87-517 Brzuze (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 5, 7 czerwca 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R. K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J. D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 226/2019 z dnia 11 kwietnia 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 24 kwietnia 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Grażyny Pietrkiewicz – Kierownika GOPS, p. XX, p. XX – asystentów rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W Gminie Brzuze ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 9 lutego 2010 r. przyjętego Uchwałą Nr XXXIV/197/10 Rady Gminy Brzuze. Dokument nie był aktualizowany, w związku z tym nie uwzględnia realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 23 marca 2015 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 2/2015. Dokument zawiera w § 12 wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny, jednak nie wyszczególnia zadań przypisanych ustawowo do ww. stanowiska. Zastosowano natomiast zapis w § 19, iż szczegółowy zakres zadań i obowiązków pracowników zawarty jest w zakresie czynności.

Wójt Gminy Brzuze Zarządzeniem nr 39/2013 z dnia 24 października 2013 r., upoważnił p. Grażynę Pietrkiewicz do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizuje 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 przyjęty Uchwałą Nr XXII/139/2016 Rady Gminy Brzuze z dnia 14 października 2016 r.

Cele programu zakładają: wspieranie rodziny przez asystenta w jej prawidłowym funkcjonowaniu, stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych we właściwym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych w gminie Brzuze. W programie zawarto diagnozę środowiska lokalnego, która uwzględnia dane statystyczne oraz główne problemy mieszkańców gminy. Realizacja programu uwzględnia konkretne działania z przypisanymi do nich podmiotami odpowiedzialnymi za realizację zadania. Dokument będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi, które pozwolą wyciągnąć wnioski z dotychczasowych działań.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiła potrzeby z tym związane. Sprawozdania za lata 2017, 2018 zostały przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. Kierownik GOPS złożyła w tym zakresie stosowne wyjaśnienia.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał trzech asystentów rodziny:

- p. XX - w ramach umowy o pracę na zastępstwo, w okresie od 1 czerwca 2017 r. do 31 sierpnia 2017 r.,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 31 grudnia 2017 r. (od 26 stycznia 2017 r. nieobecna z tytułu ciąży), następnie od 1 lutego 2019 r. do chwili obecnej,

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 4 września 2017 r. do 31 grudnia 2017 r., następnie od 1 lutego 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. oraz od 1 lutego 2019 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2017 r. 8 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 12 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 16 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystenci równocześnie nie pracowali z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy. Wyjątek stanowi dokumentacja kadrowa asystenta p. XX, w której brakowało oświadczenia dotyczącego obowiązku alimentacyjnego.

W zakresie czynności uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Brzuze tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: kartę informacyjną dotyczącą rodziny, analizę wstępną sytuacji rodziny, analizę sytuacji szkolnej i wychowawczej dziecka, dziennik wizyt w środowisku rodzinnym, notatki służbowe, plan pracy z rodziną, sprawozdania półroczne

z pracy asystenta z rodziną (okresową ocenę sytuacji rodziny), ocenę końcową pracy asystenta z rodziną.

Plany pracy z rodziną tworzone były po upływie 3-4 tygodni od rozpoczęcia współpracy. Dokument zawierał terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

W okresie od 1 stycznia do 31 maja 2017 r. okresowe oceny sytuacji rodziny (sprawozdania półroczne) nie były opracowywane, z uwagi na braki kadrowe (nieobecność asystenta z tytułu ciąży).

Od 1 czerwca 2017 r. dokument sporządzano w terminie, zgodnie z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystenci rodziny prowadzili monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu aktywnej asysty, przez około trzy miesiące. Powyższe działania były dokumentowane w formie notatek służbowych z każdej wizyty, mającej miejsce co najmniej raz w miesiącu.

Decyzja asystenta o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się w porozumieniu z Kierownikiem Ośrodka i pracownikiem socjalnym, przy okazji sporządzania okresowej oceny sytuacji rodziny (sprawozdania półrocznego).

W okresie objętym kontrolą asystenci zakończyli współpracę z rodzinami z powodu osiągnięcia pełnoletności przez dziecko, realizacji planów rodziny (założonych celów), bądź zmiany miejsca zamieszkania poza teren gminy.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: szkołą, policją, kuratorami. Mając na uwadze dobro dziecka i całej rodziny, Ośrodek podejmuje stosowne działania.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W rodzinie objętej pomocą asystenta rodziny, w której wystąpiło zjawisko przemocy, zaangażowane były następujące służby: kurator, policja, Zespół Interdyscyplinarny, pracownicy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia dzieci, w tym założono „Niebieską Kartę”, powiadomiono Prokuraturę Rejonową w Rypinie, złożono wniosek do GKRPA w celu zmotywowania do podjęcia leczenia odwykowego, motywowano do skorzystania ze wsparcia psychologicznego i socjoterapeutycznego.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Brzuze nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W gminie działają alternatywnie świetlice wiejskie, które oferują dzieciom uczestnictwo w zajęciach sportowych, bądź umożliwiają odrobienie lekcji.

Ponadto Gminna Biblioteka Publiczna organizuje dzieciom zajęcia plastyczne, z kolei Klub Sportowy Pojezierze Brzuze aktywizuje młodzież sportowo.

Dzięki systematycznej współpracy Ośrodka ze Stowarzyszeniem Rozwoju Gminy Brzuze oraz Dobrzyniaczy, zorganizowano w 2018 r. „Zielone Wakacje” dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Brzuze zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, terapeutycznego, psychoterapeutycznego, psychologicznego, prawnego). Gmina Brzuze w celu wzmocnienia funkcji i roli rodziny, uruchomiła punkt informacyjno-konsultacyjny działający w siedzibie Ośrodka.

Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Brzuze nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Nie przeprowadzono również żadnej kampanii informującej środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina nie ponosiła kosztów związanych z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 0 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 0 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 0 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystenci rodziny nie mieli możliwości wykazania się w powyższym zakresie, z uwagi na brak takich rodzin. Pomimo tego, asystent p. XX brała udział w posiedzeniach zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka wraz z pracownikiem socjalnym. Pouczono, iż w sytuacji braku asystentury w danej rodzinie, nie ma zasadności uczestniczenia w zespołach.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 26 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 31 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 10 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 15 stycznia 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienie, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonego uchybienia jest Kierownik GOPS p. Grażyna Pietrkiewicz.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Dokonać aktualizacji Statutu GOPS uwzględniającego obowiązujące przepisy prawa, w tym zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – do końca 2019 r.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **1/2019** w dniach 5, 7 czerwca 2019 r.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **2/2019** w dniach 10 i 11 kwietnia 2019 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia.

W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od otrzymania stanowiska, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

W przypadku przyjęcia wystąpienia pokontrolnego bez zastrzeżeń, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)